

Številka: 1382-18/2014
Datum: 31.7.2014

Javna agencija Republike Slovenije
za zdravila in medicinske pripomočke
Agency for Medicinal Products
and Medical Devices
of the Republic of Slovenia

Ptujska ulica 21
SI – 1000 Ljubljana
t + 386 (0)8 2000 500
f + 386 (0)8 2000 510
www.jazmp.si

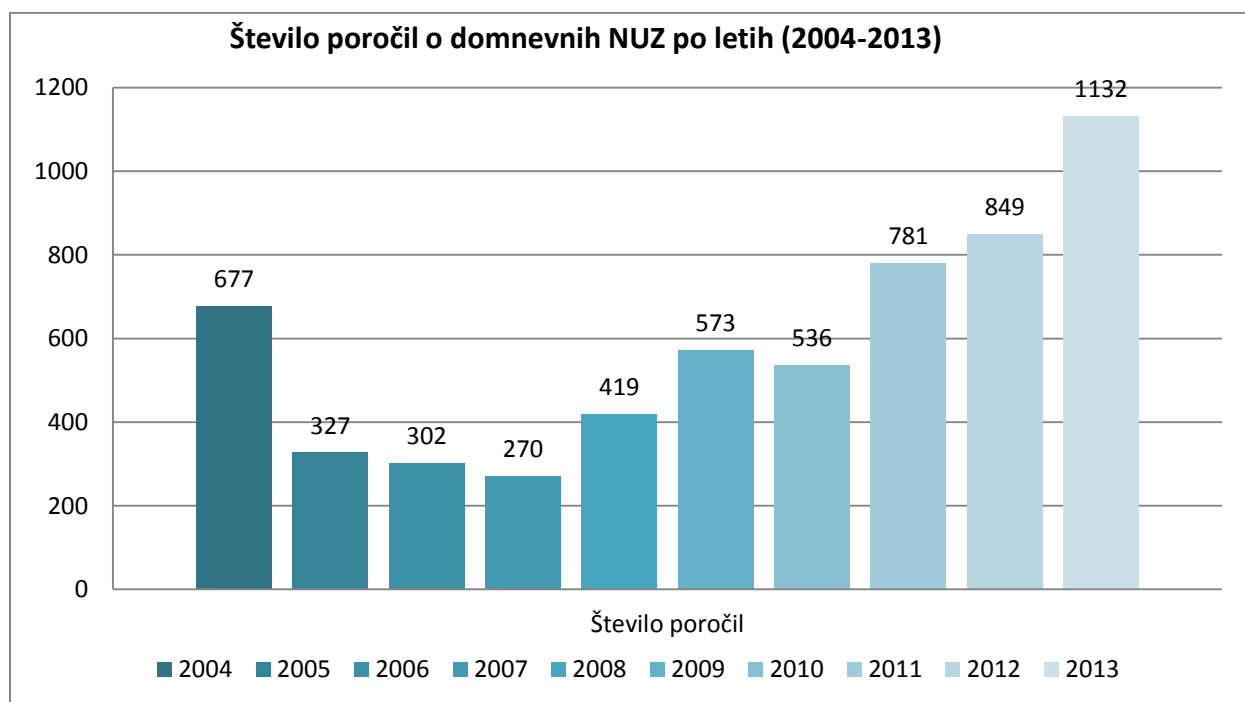
Poročanje o domnevnih neželenih učinkih zdravil za uporabo v humani medicini v letu 2013

V poročilu želimo na kratko predstaviti poročanje o domnevnih neželenih učinkih zdravil (NUZ) v Republiki Sloveniji. V letu 2013 smo prejeli 1132 poročil o domnevnih NUZ, kar je 33% več kot v letu 2012, in 169 nadaljnjih poročil (dodatne informacije k že prejetim poročilom). Upoštevana so vsa prejeta poročila, kar vključuje poročila zdravstvenih delavcev, bolnikov (ali njihovih skrbnikov, staršev), imetnikov dovoljenja za promet z zdravili ali kateregakoli drugega vira.

Poročila o domnevnih NUZ so pomemben vir podatkov za ugotavljanje morebitnih varnostnih signalov. Pri spremljanju razmerja med koristjo in tveganjem se podatki ovrednotijo in kakršnekoli spremembe se odražajo v dopolnitvah povzetka glavnih značilnosti zdravila in posledično navodila za uporabo zdravila. Kadar pa razmerje med koristjo in tveganjem ni več ugodno, se zdravilo odvzame dovoljenje za promet. Vsako poročilo o domnevnem neželenem učinku je zato pomembno. Več informacij o pomenu poročanja in obravnavi poročil o NUZ lahko najdete v navodilu za poročanje o NUZ: povezava (<http://www.jazmp.si/zacetna-stran/prijava-nezelenih-ucinkov-dogodkov-in-zapletov/>).

Podatki o poročanju od leta 2004 dalje so predstavljeni na grafu 1. Poročanje se v zadnjih letih izboljšuje, pričakujemo pa še nadaljnji porast poročanja, saj se z novo zakonodajo, uveljavljeno v letu 2014, uvajajo spremembe glede obsega neželenih učinkov, o katerih je treba poročati. Poleg poročanja o domnevnih NUZ, ki izhajajo iz dovoljene uporabe zdravila, se zahteva tudi poročanje o domnevnih NUZ, ki so posledica uporabe zdravila zunaj okvirov dovoljenja za promet (napake, povezane z uporabo zdravila, nepravilne uporabe, prevelikega odmerjanja, neodobrene uporabe, zlorabe) ali so posledica poklicne izpostavljenosti. Zdravstveni delavci so k poročanju o domnevnih NUZ pozvani v povzetku glavnih značilnosti zdravil, neposrednih obvestilih, ki jih prejmejo ob pomembnih varnostnih vprašanjih in v izobraževalnih gradivih. Njihova odgovornost je prepoznati domnevne NUZ in o njih poročati. O domnevnih NUZ lahko poročajo tudi bolniki, na kar so opozorjeni v navodilu za uporabo zdravila.

Graf 1: Poročanje o domnevnih NUZ po letih

V poročilo so vključena vsa prejeta poročila o domnevnih NUZ ne glede na vzročno povezanost z zdravilom (podatki ne prikazujejo vzročne povezanosti poročanih domnevnih NUZ z zdravilom). Za namen poročanja se zato uporablja izraz **domnevni neželeni učinek**, saj je za poročanje dovolj sum, da je neželeni učinek povezan z zdravilom. Za ugotavljanje vzročne povezanosti in vpliva na razmerje med koristjo in tveganjem zdravila se ti podatki še nadalje ovrednotijo ob upoštevanju vseh razpoložljivih podatkov. Posamezno poročilo lahko vsebuje več domnevnih NUZ.

Primarni viri in način poročanja

Večino poročil (931), smo prejeli preko spontanega poročanja od zdravstvenih delavcev in bolnikov, poročil iz literature je bilo 50, ter 151 poročil iz neintervencijskih kliničnih preskušanj zdravil po pridobitvi dovoljenja za promet z zdravilom. Neintervencijsko klinično preskušanje zdravila je klinično preskušanje zdravila, pri katerem izbira pacientov, načina zdravljenja, izbor zdravila, predpisovanje zdravila, določitev preiskav in spremljanje pacienta ne odstopa od ustaljenega načina zdravljenja, ki je v skladu z odobrenim ali predpisanim odmerjanjem, načinom uporabe ali indikacijskim področjem. Poročila iz teh preskušanj, ki niso ocenjena kot resna, niso vključena v poročilo, saj so posredovana v obliki seznamov periodično ali ob koncu preskušanja in so nato vključena v redno posodobljeno poročilo o varnosti zdravila (PSUR). Poročila, ki so jih posredovali bolniki, so bila, razen dveh, posredovana v okviru neintervencijskih kliničnih preskušanj, ter, razen enega, ocenjena kot resni NUZ.

Preglednica I: Porazdelitev poročil o domnevnih NUZ glede na primarni vir

primarni vir	število poročil
zdravnik	894
farmacevt	22
drugi zdravstveni delavci	109
bolnik	55
literatura	50
pravne osebe	1
ni podatka	1
skupno število poročil	1132

Glede na primarni vir poročanja so največkrat poročali zdravniki (79,3% poročil, kar pa je manj kot v letu 2012, ko smo od zdravnikov prejeli 89,6% poročil). Sledijo poročila drugih zdravstvenih delavcev (9,7%, kar je znatno povečanje v primerjavi z letom 2012, ko smo iz tega vira prejeli manj kot 1% poročil) ter poročila bolnikov (4,9% v primerjavi s 3,2% v letu 2012). Poročanje farmacevtov se je zmanjšalo iz 2% na 1,9%. 4,4% poročil je povzetih po literaturi (literaturo za namen poročanja o domnevnih NUZ pregleduje imetnik dovoljenja za promet z zdravilom za vsa zdravila, za katera ima dovoljenje za promet).

Glede na način poročanja (kdo je poročal pristojnemu organu) je JAZMP 657 poročil prejela neposredno od zdravstvenih delavcev, 473 poročil pa so posredovali imetniki dovoljenj za promet z zdravili (primarni vir je poročal neposredno imetniku dovoljenja za promet z zdravilom, ki je, v skladu z zakonodajo, poročilo posredoval JAZMP). 2 poročili smo prejeli neposredno od bolnikov.

Poročila prejeta neposredno od zdravstvenih delavcev ali drugih poročevalcev, so bila posredovana zadevnim imetnikom dovoljenja za promet z zdravilom. Dodatne informacije, potrebne za oceno domnevnega NUZ, od poročevalca pridobi JAZMP (podatek o poročevalcu ni posredovan imetniku dovoljenja za promet z zdravilom). JAZMP je poročila o resnih NUZ posredovala tudi v evropsko podatkovno bazo o neželenih učinkih zdravil EudraVigilance (doseženo 99% upoštevanje 15-dnevnega roka za poročanje) ter v podatkovno bazo WHO VigiBase. Poročila iz Republike Slovenije so tako vključena tudi v sistem zaznavanja varnostnih signalov na ravni Evropske unije in pomembno prispevajo k oceni razmerja med koristjo in tveganjem zdravil.

Pregled glede na pričakovanost in resnost domnevnih NUZ

775 (69%) poročil navaja pričakovane domnevne NUZ (to so NUZ, ki so že navedeni v povzetku glavnih značilnosti zdravila), 263 (23%) poročil pa domnevne neželene učinke, ki še niso bili opisani v informacijah o zadevnih zdravilih (t.i. nepričakovani NUZ). Pri 8% ocena pričakovanosti ni bila možna.

610 (54 %) poročil o domnevnih NUZ je vsebovalo vsaj en domnevni NUZ, ocenjen kot resen, kar je manj glede na leto 2012 (59% resnih domnevnih NUZ). Resni neželeni učinki so tisti, ki povzročijo smrt, neposredno življenjsko ogroženost, dolgotrajno ali izrazito nezmožnost ali nesposobnost, prirojeno anomalijo ali okvaro ob rojstvu, zahtevajo bolnišnično obravnavo ali podaljšanje obstoječe bolnišnične obravnave ali imajo za posledico drugo, po medicinski presoji, klinično pomembno stanje.

Najpogostejša kriterija, na podlagi katerega je bilo poročilo označeno kot resno, sta bila v letu 2013 drugo klinično pomembno stanje in bolnišnična obravnava oziroma podaljšanje bolnišnične obravnave.

Preglednica II: Porazdelitev poročil o domnevnih NUZ glede na kriterije resnosti

kriterij resnosti	število poročil
drugo klinično pomembno stanje	341
bolnišnična obravnava/podaljšanje bolnišnične obravnave	165
neposredna življenjska ogroženost	58
smrt	36
dolgotrajna ali izrazita nezmožnost ali nesposobnost	10
prirojena anomalija ali okvara ob rojstvu	0
skupno število poročil o resnih NUZ	610

Pregled domnevnih NUZ po ATC klasifikaciji zdravil

Preglednica III: Pregled domnevnih NUZ po organskih sistemih (razvrstitev po klasifikaciji ATC, 1. nivo)

Oznaka ATC	organski sistem	št. poročil	%	št. poročil z resnimi domnevnimi NUZ
A	zdravila za bolezni prebavil in presnove	22	1,9	18
B	zdravila za bolezni krvi in krvotvornih organov	56	4,9	54
C	zdravila za bolezni srca in ožilja	34	3,0	28
D	zdravila za bolezni kože in podkožnega tkiva	3	0,3	3
G	zdravila za bolezni sečil in spolovil ter spolni hormoni	30	2,6	29
H	hormonska zdravila za sistemsko zdravljenje, razen spolnih hormonov in insulinov	3	0,3	2
J	zdravila za sistemsko zdravljenje infekcij	465	41,1	63
L	zdravila z delovanjem na novotvorbe in imunomodulatorji	366	32,3	272
M	zdravila za bolezni mišično-skeletnega sistema	36	3,2	34
N	zdravila z delovanjem na živčevje	106	9,4	97
P	antiparazitiki, insekticidi in repelenti	2	0,2	2
R	zdravila za bolezni dihal	5	0,4	3
S	zdravila za bolezni čutil	1	0,1	0
V	razna zdravila	2	0,2	2
ni določena		1	0,1	1

Najpogosteje poročani so domnevni NUZ pri zdravilih iz skupin J (zdravila za sistemsko zdravljenje infekcij – vključuje tudi cepiva), L (zdravila z delovanjem na novotvorbe in imunomodulatorji) in N (zdravila z delovanjem na živčevje), kar je enako kot v letu 2012. V skupini J so največ poročali o domnevnih NUZ v povezavi s cepivi, kar odraža dobro vzpostavljen sistem poročanja v tej skupini zdravstvenih delavcev. V zvezi s cepivi smo prejeli 442 poročil o domnevnih NUZ, od tega jih je bilo 50 ocenjenih kot resnih (podrobnejši podatki so v preglednicah IV in V).

Preglednica IV: Pregled domnevnih NUZ po terapevtskih podskupinah (razvrstitev po ATC klasifikaciji, 3. nivo)

terapevtske podskupine zdravil, v katerih so v letu 2013 najpogosteje poročali o domnevnih NUZ		št. poročil	%	št. poročil z resnimi domnevnimi NUZ
J07C	kombinacije bakterijskih in virusnih cepiv	253	22,4%	18
L01X	druga zdravila z delovanjem na novotvorbe (citostatiki)	182	16,1%	132
J07B	virusna cepiva	114	10,1%	27
J07A	bakterijska cepiva	75	6,6%	5
L04A	imunosupresivi (zaviralci imunske odzivnosti)	58	5,1%	54
L03A	zdravila za spodbujanje imunske odzivnosti	53	4,7%	51
B01A	antitrombotiki	45	4,0%	43
L01C	rastlinski alkaloidi in druge naravne učinkovine (zaviralci mitoze)	41	3,6%	15
M05B	zdravila z učinkom na strukturo in mineralizacijo kosti	24	2,1%	22
N05A	antipsihotiki	22	1,9%	21
N06A	antidepresivi	21	1,9%	18
N02A	opioidi	18	1,6%	17
L01B	zaviralci celične presnove (antimetaboliti)	18	1,6%	12
G02B	lokalni kontraceptivi	13	1,2%	12
N03A	antiepileptiki	12	1,1%	11
G03A	hormonski sistemski kontraceptivi	11	1,0%	11

Preglednica V: Najpogosteje poročani domnevni NUZ

domnevni NUZ	št. poročil	%	ATC, 3. nivo (št. poročil)
rdečina	303	26,8	J07C (186)
			J07A (63)
bolečina (brez glavobola)	261	23,1	J07C (115)
			J07A (56)
oteklina	258	22,8	J07C (179)
			J07A (54)
zvišana telesna temperatura	220	19,4	J07C (126)
			J07B (56)
izpuščaj	79	7,0	J07C (29)
			J07B (26)
z infuzijo povezane reakcije	75	6,6	L01X (45)
			L01C (21)
utrujenost	63	5,6	J07B (22)
			J07C (21)
glavobol	55	4,9	J07B (16)
			J07A (12)

bruhanje	30	2,6	N02A (5)
			J07C (5)
alergijska reakcija	27	2,4	L01X (12)
			L01C (3)

Preglednica VI: Pregled poročil o domnevnih NUZ po starostnih skupinah

starostna skupina	% poročil
≤1 mesec	0
>1 mesec ≤ 4 leta	28
>4 leta ≤ 11 let	9
>11 let ≤ 18 let	2
>18 let ≤ 69 let	34
>69 let	13
ni podatka	14

Zaključek

Farmakovigilančna zakonodaja poudarja vlogo zdravstvenih delavcev in tudi bolnikov v sistemu stalnega spremljanja varnosti zdravil, saj s poročanjem o domnevnih NUZ prispevajo pomembne podatke za zaznavanje varnostnih signalov in oceno razmerja med koristjo in tveganjem zdravil. V zadnjih letih se poročanje o domnevnih NUZ v Republiki Sloveniji izboljšuje, vendar še vedno ne v želenem obsegu. Zato želimo ponovno poudariti, da je vsako poročilo o domnevnem NUZ pomembno in lahko prispeva k varnejši uporabi zdravil.